

اوضاع قوای نظامی ایران در دوره قاجار

۱۱ مرداد ۱۴۰۰ ساعت ۲۰:۲۳

دولت ایران در عصر قاجار با آن که به اردوکشی‌های داخلی و خارجی فراوانی تن در داد، ارتش کوچک نامنظمی داشت.

سلسله قاجاریه که نشأت گرفته از یک ایل بود، با همان نگاه قبیله‌ای کشور را اداره می‌کرد و ارتشی منظم سال‌ها و تا آخرین روزهای انقراض این حکومت تشکیل نشد.

سلسله قاجار به اصطلاح به صورت ملوک الطوایفی اداره می‌شد و ایران برای جنگ‌ها اعلام نیاز می‌کرد و قشون مختلف متشکل از نیروهای ایل‌های مختلف و افراد تفنگدار برای کسب درآمد و بعضاً به صورت مزدوری وارد سپاه ایران می‌شدند.

«میرزا محمدعلی محلاتی» (۱۲۱۵-۱۳۰۴ خورشیدی) ملقب به حاج سیاح کنشگر سیاسی مشروطه و سفرنامه‌نویس ایرانی که به آمریکا سفر کرد و اولین فردی بود که اقامت ایالات متحده را گرفت در این باره می‌نویسد: دولت ایران در عصر قاجار با آن که به اردوکشی‌های داخلی و خارجی فراوانی تن در داد، ارتش کوچک نامنظمی داشت.

نیروهای نظامی اساساً مرکب از واحدهای نامتجانس نظامی و شبه نظامی مانند واحدهای سرباز موظف با اجیر و مزدوران ایلی دولت و مزدوران محلی زمینداران بزرگ بودند. ولی بعداً واحدهای قزاق و ژاندارمری بر نیروهای ایران افزوده شدند.

واحدهای قزاق به ریاست افسران روسی و واحدهای ژاندارمری زیر نظر افسران سوئدی به وجود آمدند. گذشته از این‌ها، واحدهای قره‌سوران که معمولاً از دسته‌های عیار و ندرتا از دسته‌های ایلی تشکیل می‌شدند و سرانجام جای خود را به ژاندارمری دادند، امنیت راه‌ها و روستاها را در برابر راهزنان و زورگویان محلی بر عهده داشتند.

افراد نیروهای نظامی و انتظامی عموماً حقوقی ناچیزی از مردم یا دولت می‌گرفتند، ولی این حقوق ناچیز هم به طور منظم به آنان نمی‌رسید. از این رو عموماً گرسنه و ژنده‌پوش و بی‌خانمان بودند. اکثر آنان طی اردوهایشان اندیشه‌ای جز غارت نداشتند و به هنگام صلح، برای گذران زندگی، مردم ساده را زیر فشار قرار می‌دادند، به مشاغل چون عملگی و نوکری و دزدی می‌پرداختند و در مواردی حتی تفنگ خود را به گروهی می‌گذاشتند یا به فروش می‌رساندند.

منبع: خاطرات حاج سیاح یا دوره خوف و وحشت، محمد علی سیاح، ص ۱۱۰.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/48461/قاجار-دوره-ايران-نظامي-قواي-اوضاع/>